

कार्यकारी सारांश पर्यावरणीय प्रभाव मूल्यांकन

प्रस्तावित प्रकल्प पर्यावरण मंजूरी करीता

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलाय बिलेट्स- ६,००,००० , टी.एम.टी. बार- ६,००,०००, फेरो मँगनीझ - १२८०० व सिलिको मँगनीझ - ९५०० उत्पादन घेणे, गट. नं. ५६ आणि ५७, गाव- दरेगाव, भाग- २, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

प्रकल्प प्रस्तावकर्ते

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि.

गट. नं. ५६ आणि ५७, गाव- दरेगाव,
गाव- दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, (महाराष्ट्र राज्य)

प्रकल्प सल्लागार

(में. परामर्श सर्वीसिंग इन्विरोमेन्ट आणि डेव्हलोपमेंट)
(क्यु.सी.आय/नाबेट ऍक्रिडिटेड वाईड सर्टिफिकेट नं. : नाबेट/इआयए/१८२१/आर.ए. - ०१२०
दिनांक: १५ फेब्रुवारी, २०१९)
एम.एस-१/११०, सेक्टर-अ, सीतापूर रोड योजना,
(इन फ्रंट ऑफ सेंट. अँटनी स्कूल), राम राम बँक चौराहा,
अलिगंज, लखनौ, उत्तर प्रदेश - २२६०२४.

E-mail: paramarsh.env@gmail.com , web: www.paramarshindia.com

Phone No.: ०५२२ -४३०७४६७

जानेवारी - २०२०

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० , टी.एम.टी. बार- ६,००,०००, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव- दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

अनुक्रमणिका

अ. क्र	प्रकरण	पृष्ठ क्र.
१.०	परिचय	१.०
१.१	पर्यावरण मंजूरी	१.०
१.२	संदर्भ अटी	१.०
१.३	प्रकल्पाचे संक्षिप्त वर्णन	२.०
२.१	आवश्यक कच्चा माल	४.०
२.२	लागणारे पाणी	६.०
२.३	जमिनीची आवश्यकता	६.०
२.३	विजेची आवश्यकता	७.०
२.३	कामगारांची आवश्यकता	७.०
२.४	तंत्रज्ञान व प्रक्रिया वर्णन	८.०
२.४.१	इंडक्शन फर्नेस	८.०
३.०	पायाभूत पर्यावरणीय अभ्यास	९.०
३.१	हवामान व वातावरणातील वायू गुणवत्ता	९.०
३.२	सभोतालच्या हवेची गुणवत्ता	१०.०
३.३	सभोवतालची ध्वनी पातळी	१२.०
३.४	पृष्ठभाग आणि भूजल स्रोत व गुणवत्ता	१३.०
३.५	जमिनीचा वापर व जमिनीवरील नैसर्गिक अच्छादन यांचे व	१३.०
३.६	मृदा गुणवत्ता:	१४.०
३.७	जैव पर्यावरण	१४.०
३.८	सामाजिक-आर्थिक पर्यावरण	१४.०
४.०	परिणाम कमी करण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना	१५.०
४.१	हवा प्रदूषण नियंत्रण उपाययोजना	१५.०
४.२	पाणी गुणवत्ता व्यवस्थापन	१६.०
४.३	ध्वनी प्रदूषण नियंत्रण	१६.०
४.४	हरित पट्टा निर्मिती व वृक्षारोपण	१६.०
४.५	घन कचरा आणि घातक कचरा निर्मिती आणि व्यवस्थापन	१७.०
४.६	पर्यावरण व्यवस्थापन योजना	१७.०
४.७	सामुदाईक पर्यावरणीय जबाबदारी	१७.०
५.०	निष्कर्ष	१८.०

कार्यकारी सारांश

१.० परिचय

एखादा प्रकल्प उभारण्याचा निर्णय घेण्यापूर्वी प्रस्तावित प्रकल्पामुळे निर्माण होणाऱ्या पर्यावरणविषयक, सामाजिक व आर्थिक प्रभाव ओळखण्यासाठी पर्यावरण प्रभाव मूल्यमापन (ईआयए) हि प्रक्रिया वापरली जाते. ईआयए हे एक असे साधन आहे कि, ज्यामुळे एखाद्या प्रकल्प प्रभाव वा पर्यावरणीय आघात, परिणाम यांचे पूर्व मूल्यांकन करता येते. ईआय केल्यामुळे प्रकल्पाची सकारात्मक किंवा नकारात्मक बाजू जाणून घेऊन प्रास्तावित प्रकल्प पुढे नेण्यास अथवा निर्णय घेण्यास प्रत्यक्ष मदत व मार्गदर्शक म्हणून काम करते. ईआयए पद्धतशीरपणे प्रस्तावित प्रकल्पाच्या फायदेशीर किंवा प्रतिकूल परिणामांचा अभ्यास करते. त्याचबरोबर हे सुनिश्चित केले जाते कि, निर्माण होणाऱ्या सर्व परिणामांवर प्रकल्प आखणी व उभारणीवेळी योग्य उपाययोजना केल्या जातील.

१.१ पर्यावरण मंजूरी

पर्यावरण, वन व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार द्वारा प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या पर्यावरण प्रभाव मूल्यमापन (ईआयए) अधिसूचना एस.ओ.१५३३, १४.०९.२००६ नुसार, प्रस्तावित लोखंड मिश्रित उत्पादन निर्मिती करणारे प्रकल्प उभारणे किंवा त्यांचा विस्तार असे प्रकल्प श्रेणी 'अ' मध्ये वर्गीकृत करण्यात आलेले आहेत. ज्या करिता पर्यावरण, वन व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे कडून मंजूरी मिळविणे आवश्यक आहे.

१.२ संदर्भ अटी

मे.एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. (एस.पी.एस.पी.एल.) यांनी नवीन अधिसूचने नुसार फॉर्म १, ईआयए अभ्यासासाठी प्रस्तावित संदर्भ अटी आणि पूर्व-व्यवहार्यता अहवाल पर्यावरण मंजूरीसाठी REAC, (Industry-1), MoEF &CC (Application No. IA/MH/IND/113719/2019, दिनांक- ७ ऑगस्ट, २०१९) कडे सादर केला होता. समितीने सदर प्रस्ताव दि. २४ व २५ सप्टेंबर, २०१९ रोजी आयोजित ११ व्या बैठकीत विचारात घेऊन दि.११ डिसेंबर, २०१९ रोजीच्या पत्रान्वये TOR's मंजूर केला आहे. प्रस्तावित सर्व संदर्भ अटींचा ईआयए अहवालात समावेश करण्यात आला आहे.

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मँगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मँगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

१.३ प्रकल्पाचे संक्षिप्त वर्णन

मे.एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. (एस.पी.एस.पी.एल) मार्फत एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स व टी.एम.टी बार/गज इत्यादींचे उत्पादन करणे प्रस्तावित आहे. यामध्ये प्रामुख्याने एम.एस.बिलेट्स / अलॉय बिलेट्स उत्पादन क्षमता - ६,००,००० टन प्रति वर्ष, व टी.एम.टी.बार/एम. एस. संरचनात्मक स्टील/ गुट्टर/ अँगोल्स/ चॅनेल्स/ पाईप्स उत्पादन क्षमता - ६,००,००० टन प्रति वर्ष आणि फेरो मँगनीझ १२,८०० टन प्रति वर्ष) व सिलिको मँगनीझ- ९,५०० टन प्रति वर्ष) घेणे प्रस्तावित आहे. सदरील प्रकल्प गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, अतिरिक्त एम.आय.डी.सी. फेज-२ जवळ, तालुका: जालना, जिल्हा: जालना (महाराष्ट्र राज्य) येथे आहे. या प्रकल्पासाठी ११.१४ हेक्टर जमीन संपादित केलेली आहे. प्रकल्प स्थान दर्शविणारा नकाशा आकृती १ मध्ये तर अभ्यासाकरिता १० किमी त्रिज्येतील परिक्षेत्र दर्शविणारा नकाशा आकृती क्रमांक २ दर्शविला आहे.

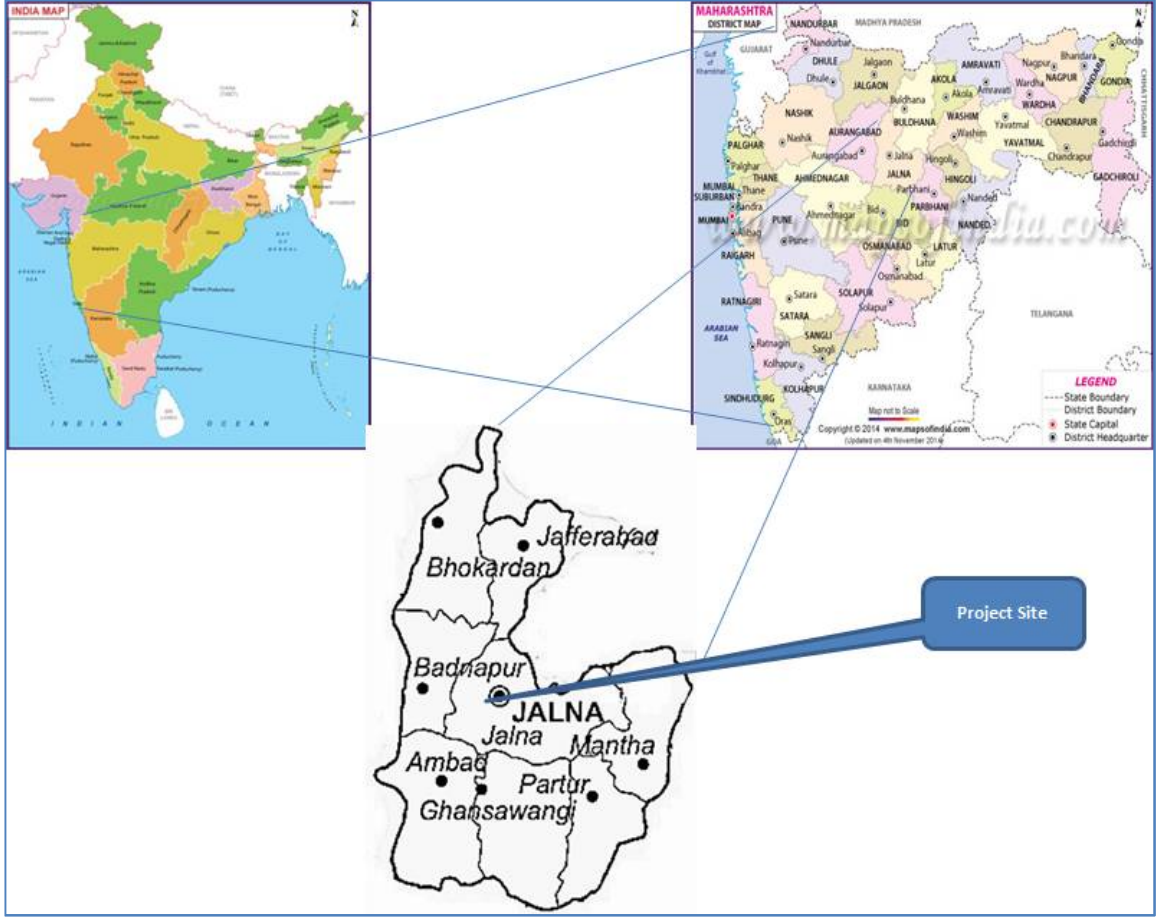
उत्पादन तपशील

प्रस्तावित उत्पादन क्षमता	
एम.एस.बिलेट्स	६,००,००० टन प्रति वर्ष
टी.एम.टी.बार/गज	६,००,००० टन प्रति वर्ष
फेरो अलॉय	फेरो मँगनीज - १२,८०० टन प्रतिवर्ष किंवा सिलिको मँगनीज-९,५०० टन प्रतिवर्ष

प्रकल्प प्रस्तावकर्ते

एस.पी.एस.पी.एल., हि स्टील उत्पादन समूहातील एक प्रमुख कंपनी आहे. सन १९७१ पासून स्टील उत्पादन घेणारी प्रमुख कंपनी बनली आहे. सदरील कंपनी एम.एस. बिलेट्स उत्पादनांची निर्मिती करणारी जालना येथील सर्वात पहिली कंपनी आहे. या प्रकल्पासाठी ११.१४ हेक्टर जमीन संपादित केलेली आहे. ही कंपनी स्टील टेकनॉलॉजी द्वारे एम एस. बिलेट्स चे जाग्यावर तुकडे पाडून/वाकवून तात्काळ वापरण्यासारखे स्टील/ गज निर्माण करून देणारी महाराष्ट्रातील एकमेव कंपनी आहे. तसेच या कंपनी कडून अदयावत थरमॅक्स क्वेन्चिंग आणि सेल्फ टेम्पेरिंग टेकनॉलॉजिसह कॉन कॉस्ट टेकनिक च्या वापराने हॉट रिल मिलमध्ये उत्पादनाची अतिउच्च गुणवत्ता प्राप्त केली जाते. उत्पादन गुणवत्ता तपासणीसाठी इतर चाचणीसमवेत स्पेक्ट्रोमिटर चाचणी देखील केले जाते.

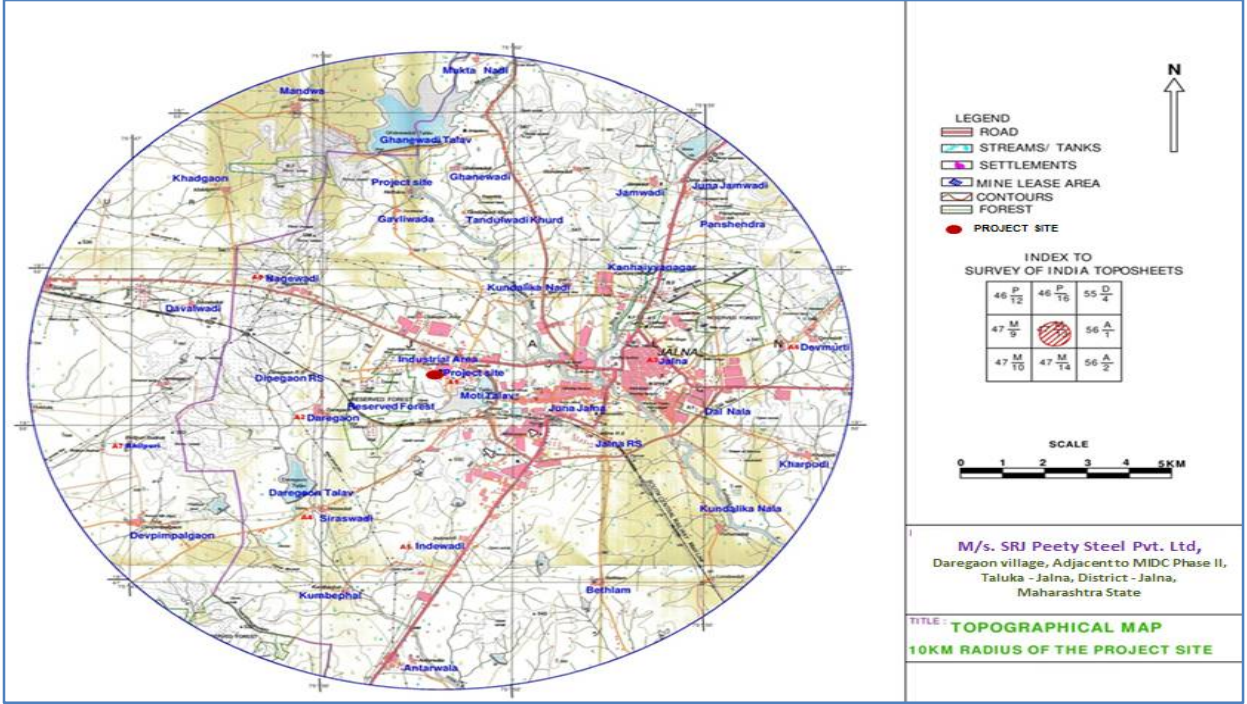
मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मँगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मँगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

आकृती क्रमांक १: प्रकल्प स्थान दर्शविणारा नकाशा

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मँगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मँगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

आकृती क्रमांक - २: १० किमी त्रिज्येतील अभ्यास क्षेत्र दर्शविणारा नकाशा

२.० प्रकल्प वर्णन

२.१ आवश्यक कच्चा माल

प्रस्तावित उत्पादनासाठी स्पोंज लोह, स्क्रॅप, मँगॅनिज धातू, कोक, कोळसा, डोलोमाइट आणि इतर खनिजे इत्यादी प्रमुख गोष्टींची कच्चा माल म्हणून आवश्यकता आहे. दररोज लागणाऱ्या कच्च्या मालाचा तपशील खालील तक्ता क्र.१ मध्ये दिलेला आहे.

तक्ता क्र. १ (अ): कच्चा माल गुणधर्म (बिलेट्स उत्पादन)

अ.न.	तपशील	प्रमाण (टन प्रतिवर्ष)	स्त्रोत	वाहतूक
१	स्क्रॅप	३८०५५०	इतर कंपनी/ खुली बाजारपेठ	रस्ते वाहतूक
२	स्पोंज लोह	२४५१००	खुली बाजारपेठ	रस्ते वाहतूक
३	इतर खनिजे	१९३५०	खुली बाजारपेठ	रस्ते वाहतूक
एकूण		६,४५,०००		

तक्ता क्र. १ (ब): कच्चा माल गुणधर्म (टी.एम.टी. गज उत्पादन)

अ.न.	तपशील	प्रमाण (टन प्रतिवर्ष)	स्त्रोत
१	बिलेट्स	६,००,०००	स्व-कंपनीतील

में. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

तक्ता क्र. १ (क): कच्चा माल गुणधर्म (फेरो मॅंगॅनिज उत्पादन)

अ.न.	कच्चा माल	प्रमाण (टन प्रतिवर्ष)
१	मॅंगॅनिज खनिज (सरासरी ४४% Mn सह)	२.१-२.४
२	कोक (सरासरी ८०% कार्बन युक्त)	०.३०
३	कोळसा (सरासरी ६०% कार्बन युक्त)	०.३
४	डोलोमाइट	०.२

तक्ता क्र. १ (द): कच्चा माल गुणधर्म (सिलिको मॅंगॅनिज उत्पादन)

अ.न.	कच्चा माल	प्रमाण (टन प्रतिवर्ष)
१	मॅंगॅनिज खनिज (सरासरी ४४% Mn सह)	२.५-२.८
२	कोक (सरासरी ८०% कार्बन युक्त)	०.४०
३	कोळसा (सरासरी ६०% कार्बन युक्त)	०.४०
४	डोलोमाइट	०.२

मालातील समतोल:

कच्च्या मालाचा उपयोग व उत्पादन यामधील समतोल तक्ता क्र. २ व ३ मध्ये दर्शविण्यात आहे.

तक्ता क्र. २(अ) : बिलेट्स उत्पादनातील मालाचा समतोल

गुंतवणूक	टन प्रतिवर्ष	उत्पादन	टन प्रतिवर्ष
स्पोज लोह	३८०५५०	बिलेट्स	६,००,०००
स्कॅप	२४५१००	स्लॅग	३२४००
इतर गोष्टी	१९३५०	ज्वलनशील घट	१२६००
एकूण	६,४५,०००		६,४५,०००,

तक्ता क्र. २ (ब): टी.एम.टी. गज उत्पादनातील मालाचा समतोल

गुंतवणूक	टन प्रतिवर्ष	उत्पादन	टन प्रतिवर्ष
बिलेट्स	६,००,०००	टी.एम.टी. गज	६,००,०००
एकूण	६,००,०००		६,००,०००

कच्च्या मालाचा स्रोत: खुली बाजारपेठ आणि स्वतःच्या दुसऱ्या कंपनी मधून उपलब्ध होईल.

२.२ लागणारे पाणी

प्रस्तावित एस.पी.एस.पी.एल. प्रकल्पामध्ये उत्पादन निर्मिती प्रक्रियेच्या कोणत्याही टप्प्यावर पाण्याची आवश्यकता नसते. प्रकल्पामध्ये प्रामुख्याने शितीकरण, इतर वापर व हरित पट्ट्यांची निर्मिती या ठळक गोष्टींकरिता पाण्याची आवश्यकता भासते. प्रकल्पाकरिता एकूण २१५ के.एल.डी. पाण्याची गरज भासते. सदरील पाण्याची गरज स्थानिक पुरवठादाराकडून भागवली जाते. प्रकल्पामध्ये विविध टप्प्यावर वापरण्यात येणाऱ्या पाण्याचा तपशील खालील तक्ता क्र.३ मध्ये देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र.३: प्रकल्पामध्ये लागणारे पाणी

सर्व आकडे के.एल.डी. मध्ये आहेत.

प्रक्रिया	प्रस्तावित प्रक्रीयेकरिता लागणारे पाणी	एकूण पाण्याची जारज
शीतकरण प्रक्रिया	१८०	१८०
इतर वापर	२०	२०
धूळ कमी करणे	१५	१५
एकूण	२१५	२१५

पाण्याचा समतोल

इतर वापरातून निर्माण होणाऱ्या सांडपाण्यावर एस.टी.पी. मार्फत प्रक्रिया केली जाईल. प्रक्रिया केल्यानंतर सदरील पाण्याचा वापर बागकाम करण्याकरिता केला जाईल. प्रकल्प "झीरो लिक्विड डिस्चार्ज" प्रणालीवर आधारित आहे. नियमानुसार कसल्याच पाण्याचा विसर्ग केला जाणार नाही याची संपूर्ण काळजी घेतली जाईल.

२.३ जमिनीची आवश्यकता

एस.पी.एस.पी.एल., कडे त्यांच्या मालकीची एकूण ११.१४ एकर जमीन आहे. प्रस्तावित प्रकल्प हा याच जागेत निर्माण केला जाणार आहेत. सध्या उपलब्ध असलेली जमीन प्रकल्पसाठी पुरेशी आहे. उपलब्ध जमीन व त्यावरील वापर या संदर्भातील तपशील खालील तक्ता क्र.४ मध्ये देण्यात आला आहे.

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

तक्ता क्र.४: जमीन वापर संदर्भातील तपशील

क्षेत्र	प्रस्तावित क्षेत्र (m ^३)	क्षेत्र (%)
प्रकल्प क्षेत्र	४३,२८९.५	३८.८५
हरित पट्टा निर्मिती	३८०८८.८	३४.१९
वाहनतळ क्षेत्र	१४८४६.८	१३.३२
रस्ते क्षेत्र	४२५१.९	३.८१
खुले क्षेत्र	१०९२२	९.८३
एकूण	१११३९९	१००

विजेची आवश्यकता

सध्यस्थितीमध्ये प्रक्रीये करिता २५.० मेगावॉट विजेची गरज भासणार आहे. लागणाऱ्या विजेचा पुरवठा महाराष्ट्र राज्य वीज महामंडळ मार्फत केला जाईल. या संदर्भातील तपशील खालील तक्ता क्र.५ मध्ये देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र.५: जमीन वापर संदर्भातील तपशील

अ क्र	तपशील	प्रमाण	स्रोत
१	प्रस्तावित	२५.० मेगावॉट	महाराष्ट्र राज्य वीज नियामक मंडळ

कामगारांची आवश्यकता

कुशल अकुशल कामगारांची गरज लागणार आहे व ती प्रकल्प क्षेत्रातील गावामधून भागवली जाणार आहे. यामध्ये स्थानिकांना प्राधान्य दिले जाईल त्यामुळे ग्रामीण भागाचा सामाजिक आर्थिक विकास होण्यास मदत होईल. प्रस्तावित प्रकल्पासाठी लागणारे कामगार यांची माहिती खालील तक्ता क्रमांक ६ मध्ये देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ६: कामगार संदर्भातील माहिती.

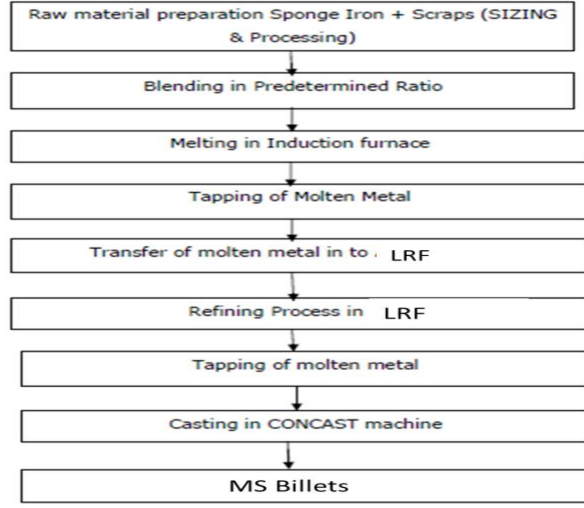
अ.न.	तपशील	संख्या
१	प्रस्तावित मनुष्यबळ:	९००

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

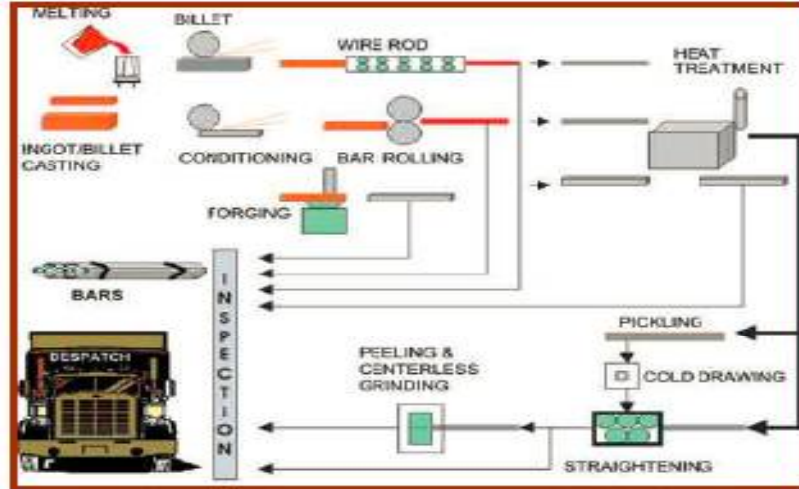
२.४ तंत्रज्ञान व प्रक्रिया वर्णन-

२.४.१ इंडक्शन फर्नेस-

इंडक्शन फर्नेस मध्ये लोह व इतर खनिज मिसळून अतिउच्च तापमानामध्ये वितळविली जातात. वितळलेल्या द्रवास हिट्स असे म्हणतात. या विस्तारीकरणात ३ x ४० टन प्रति तास क्षमतेचा फर्नेस निर्माण करणे प्रस्तावित आहे. या इंडक्शन फर्नेस मध्ये केली जाणारी प्रक्रिया टॅप टू टॅप सायकल म्हणून ओळखली जाते. या मध्ये फर्नेस चार्जिंग, मेल्टिंग, रेफाईनिंग, डी-स्लॅगिंग, टॅपिंग आणि फर्नेस टर्न अराऊंड इ. प्रक्रियांचा समावेश होतो. खालील आकृती- ३ (अ) व ३ (ब) मध्ये इंडक्शन फर्नेस आणि टी.एम.टी. प्रक्रिया दर्शविली आहे.

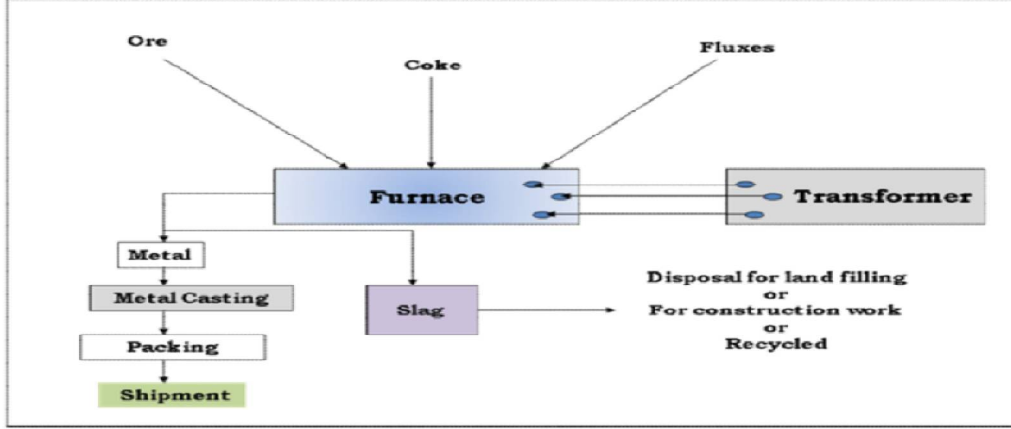
आकृती क्र. ३ (अ) इंडक्शन फर्नेस प्रक्रिया

आकृती क्र.३ (ब) टी.एम.टी. गज निर्मिती प्रक्रिया

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मँगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मँगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

लोह खनिज निर्मिती प्रक्रिया खालील आकृती क्र.३ (क) मध्ये दाखविण्यात आली आहे.

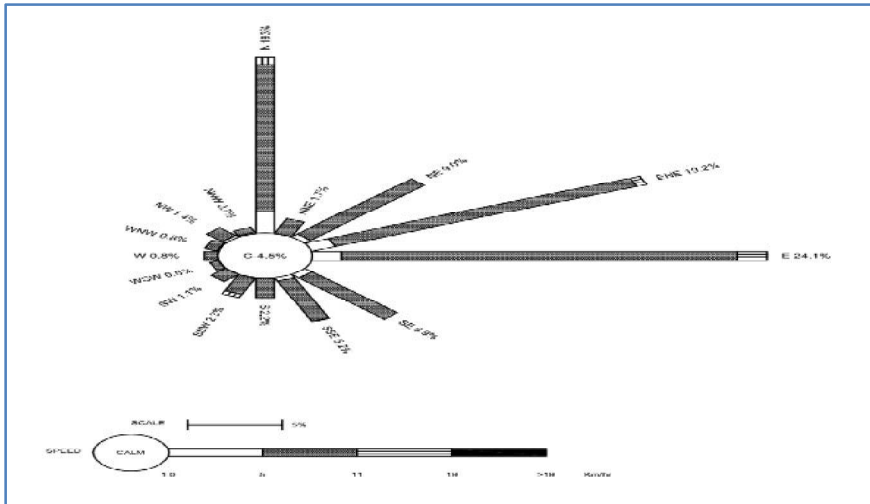

३.० पायाभूत पर्यावरणीय अभ्यास

प्रस्तावित प्रकल्प पासून १० किमी त्रिज्या असेलेल्या क्षेत्रात विविध पायाभूत पर्यावरणीय घटकांच्या सध्यास्थितीचा अभ्यास करण्यात आला आहे. महत्वपूर्ण पर्यावरणीय घटक जसे की हवा, पाणी, ध्वनी, मृदा इत्यादींची आधारभूत पर्यावरणीय गुणवत्ता ऑक्टोबर, नोव्हेंबर आणि डिसेंबर २०१९ दरम्यान तपासण्यात आली आहे. सदर पर्यावरणीय घटकांची गुणवत्तापूर्ण माहिती प्रकल्प प्रस्तावामध्ये सादर करण्यात आली आहे.

३.१ हवामान व वातावरणातील वायू गुणवत्ता

प्रकल्प सभोवतालची हवामान संदर्भातील माहिती गोळा करण्यात आली आहे खालील आकृती क्र.०४ मध्ये दर्शविली आहे.

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

आकृती क्र.०४ वाऱ्याचा वेग व दिशा दर्शविणारी विंडरोज आकृती

महिना	तापमान (०C)		सापेक्ष आर्द्रता (%)		पर्जन्यवृष्टी (mm)
	किमान	कमाल	किमान	कमाल	
ऑक्टोबर	१७.४	३१.७	४८	५३	४२.६
नोव्हेंबर	१६.९	२९.८	४४	४८	२९.७
डिसेंबर	१४.१	२९.१	३०	३७	१२.२
एकूण -					८४.५

आकृती क्र.०५ : अभ्यास कालावधीतील हवामानविषयक नोंदी.

३.२ सभोतालच्या हवेची गुणवत्ता

२०१९ साली मान्सून नंतर कंपनीतील ठिकाणा सोबतच अभ्यास परीक्षेत्रामध्ये येणाऱ्या विविध गावांमधून एकूण ८ ठिकाणी सध्यस्थितीतील सभोतालच्या हवेची गुणवत्ता तपासण्यात आली. हवेचा वेग दिशानिर्देश विचारात घेऊन हवामानविषयक परिस्थितिनुसार हे ८ नमुने गोळा करणेकरिता स्थान निवडण्यात आली. यामध्ये श्वसनयुक्त सूक्ष्मधुलीकण (पीएम-१०), अतिसूक्ष्म धूळ (पीएम-२.५), सल्फर डायऑक्साइड, नायट्रोजन ऑक्साईड्स आणि कार्बन-मोनोऑक्साईड इत्यादी गुणधर्मांचे निरीक्षण केले. तक्ता क्र.६ मध्ये सभोतालच्या हवेची गुणवत्ता (किमान आणि कमाल मूल्ये सह) सारांशित केली आहे.

तक्ता क्र. ६ (अ) सूक्ष्मधुलीकण (पीएम-१०)

स्थानक नाव	किमान	कमाल	सरासरी	९८ वी पेर्सॅन्टाइल
प्रकल्प ठिकाण	७५.०	८३.४	७९.३	८३.०
जालना	५३.२	६०.६	५६.५	६०.३
इंदेवाडी	५२.३	६५.०	५९.३	६४.३
जवसगाव	४८.२	५५.८	५२.४	५५.८
भिलपुरी	४५.९	५५.२	५१.५	५५.२
हलदोला	४२.६	४९.८	४६.३	४९.६
दावलवाडी	६०.५	६८.३	६५.५	६८.३
गोवळीवाडा	६५.७	७५.७	७०.९	७५.६

▪ सर्व निरीक्षणे मायक्रो ग्राम प्रति घनमीटर मध्ये ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

तक्ता क्र. ६ (ब) अतिसूक्ष्म धूळकण (पीएम-२.५)

स्थानक नाव	किमान	कमाल	सरासरी	९८ वी पेर्सन्टाइल
प्रकल्प ठिकाण	३२.१	३५.२	३३.६	३५.०
जालना	२१.४	२३.८	२२.७	२३.८
इंदेवाडी	२०.९	२५.६	२३.३	२५.४
जवसगाव	१७.५	२३.४	२२.०	२३.३
भिलपुरी	१९.३	२३.२	२१.३	२३.०
हलदोला	१७.४	१९.७	१८.७	१९.७
दावलवाडी	२४.९	२८.५	२७.०	२८.४
गोवळीवाडा	२६.५	३१.०	२८.६	३०.९

सर्व निरीक्षणे मायक्रो ग्राम प्रति घनमीटर मध्ये ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

तक्ता क्र. ६ (क) सल्फर डायऑक्साइड (SO_2)

स्थानक नाव	किमान	कमाल	सरासरी	९८ वी पेर्सन्टाइल
प्रकल्प ठिकाण	१३.२	१४.९	१४.१	१४.८
जालना	१३.९	१५.८	१४.८	१५.८
इंदेवाडी	१५.१	१८.४	१६.४	१८.२
जवसगाव	१०.२	१५.२	१४.३	१५.२
भिलपुरी	१३.२	१५.६	१४.४	१५.५
हलदोला	१२.५	१४.२	१३.४	१४.१
दावलवाडी	१३.३	१५.३	१४.३	१५.२
गोवळीवाडा	१३.६	१५.८	१४.७	१५.७

सर्व निरीक्षणे मायक्रो ग्राम प्रति घनमीटर मध्ये ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

तक्ता क्र. ६ (ड) नायट्रोजन ऑक्साईड्स (NO_x)

स्थानक नाव	किमान	कमाल	सरासरी	९८ वी पेर्सन्टाइल
प्रकल्प ठिकाण	१६.४	१८.३	१७.२	१७.९
जालना	१६.५	१८.७	१७.७	१८.६
इंदेवाडी	१७.९	२१.८	१९.५	२१.६
जवसगाव	१३.०	१५.१	१४.२	१५.१
भिलपुरी	१५.९	१८.३	१७.१	१८.२
हलदोला	१४.४	१६.१	१५.३	१६.०
दावलवाडी	१२.३	१४.३	१३.३	१४.२
गोवळीवाडा	१६.८	१९.७	१८.१	१९.४

सर्व निरीक्षणे मायक्रो ग्राम प्रति घनमीटर मध्ये ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

तक्ता क्र. ६ (च) कार्बन-मोनोऑक्साईड (Co)

स्थानक नाव	किमान	कमाल	सरासरी	९८ वी पॅर्सेन्टाइल
प्रकल्प ठिकाण	०.६६	०.८७	०.७८	०.८५
जालना	<0.१	<0.१	<0.१	<0.१
इंदेवाडी	<0.१	<0.१	<0.१	<0.१
जवसगाव	<0.१	<0.१	<0.१	<0.१
भिलपुरी	<0.१	<0.१	<0.१	<0.१
हलदोला	<0.१	<0.१	<0.१	<0.१
दावलवाडी	<0.१	<0.१	<0.१	<0.१
गोवळीवाडा	०.२२	०.२३	०.१८	०.२२

सर्व निरीक्षणे मायक्रो ग्राम प्रति घनमीटर मध्ये ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

उपरोक्त निकालांवरून असे लक्षात येते की सर्व तपासणी स्थानांवर पीएम १०, पीएम २.५, SO_2 , NO_x आणि कार्बन-मोनोऑक्साईडचे प्रमाण सी.पी.सी.बी. ने निर्दिष्ट केलेल्या मानांकाच्या तुलनेत मर्यादेत असल्याचे आढळून आले. म्हणजेच सभोवतालच्या हवेची गुणवत्ता उत्तम आहे .

३.३ सभोवतालची ध्वनी पातळी

प्रकल्प परिसरातील एकूण ८ वेगवेगळ्या ठिकाणी ध्वनीची पातळी तपासण्यात आली. हवेची गुणवत्ता तपासण्यासाठी निवडण्यात आलेल्या ठिकाणीच ध्वनीची पातळी मोजण्यात आली. सदर ठिकाणचा ध्वनी मापनाचा अहवाल तक्ता क्र. ७ मध्ये देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र. ७: ध्वनी पातळीचा निरक्षण अहवाल (Leq डेसिबल मध्ये)-

समकक्ष ध्वनी पातळी	प्रकल्प स्थान	जालना	इंदेवाडी	जवसगाव	भिलपुरी	हलदोला	दावलवाडी	गोवळीवाडा
L_d	७१.१	६१.९	५३.१	५३.१	४९.८	५१.३	४८.५	५३.५
L_n	६६.४	५२.३	४३.७	४२.६	४२.९	४१.४	४२.२	४३.९
सी.पी.सी.बी.	७५	५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५
L_d	७०	४५	४५	४५	४५	४५	४५	४५
L_n								

उपरोक्त निकालांवरून असे लक्षात येते की, दिवसा ध्वनीची कमाल पातळी ७१.१ डेसिबल तर किमान ४८.५ डेसिबल इतकी नोंदविली गेली. तसेच रात्री कमाल ध्वनी पातळी ६६.४ डेसिबल तर किमान ४१.४ डेसिबल इतकी नोंदविली गेली.

३.४ पृष्ठभाग आणि भूजल स्रोत व गुणवत्ता

भूजल

- गोळा करण्यात आलेल्या भूजल नमुन्यांचा पीएच ७.२६ ते ८.११ या प्रमाणात आढळून आला.
- भूजल नमुन्यांमधील एकूण विद्राव्य घटकांचे प्रमाण २१०२ ते ४६२ मिलिग्रॅम प्रतिलिटर या प्रमाणात आढळले.
- पाण्यातील जडत्वाचे प्रमाण ३०३ ते ५६१ मिलिग्रॅम प्रतिलिटर इतके आढळले.

पृष्ठभागावरील पाणी

- भारतीय मानकांनुसार पृष्ठभागावरील पाण्याचे एकूण ३ नमुने विश्लेषण करण्याकरिता गोळा करण्यात आले.
- गोळा करण्यात आलेल्या पाण्याच्या नमुन्यांचा पीएच ७.३२ ते ८.७ या प्रमाणात आढळून आला
- पृष्ठभागावरील पाण्याच्या नमुन्यांमधील एकूण विद्राव्य घटकांचे प्रमाण ४१५ ते ६०५ मिलिग्रॅम प्रतिलिटर या प्रमाणात आढळले.
- पाण्यातील जडत्वाचे प्रमाण २१० ते ३२५ मिलिग्रॅम प्रतिलिटर इतके आढळले.

३.५ जमिनीचा वापर व जमिनीवरील नैसर्गिक अच्छादन यांचे वर्गीकरण

तक्ता क्र ८ मध्ये जमिनीच्या अच्छादन व वापरासंदर्भातील वर्गवारी आणि विस्तार दर्शविण्यात आला आहे.

तक्ता क्र ८: १० किमी त्रिज्या असलेल्या अभ्यास क्षेत्रातील एल.यु./एल.सी. वर्गवारी आणि चौ.किमी. मधील विस्तार

अ.न.	तपशील	क्षेत्र (हेक्टर)	पी.जी.ए. *** (%)
१	कृषीक्षेत्र	१९४५४.०३	६१.८२
२	बांधकाम क्षेत्र	२२८१.०३	७.३
३	खाणकाम	३५२.८९	१.१२
४	नदी	१९९.३५	०.६३
५	पडीक जमीन	८१७०.१२	२५.९७
६	जल स्रोत	९९६.९३	३.१६
	एकूण	३१४५४.३५	१००

३.६ मृदा गुणवत्ता:

१० किमी त्रिज्या असलेल्या अभ्यासक्षेत्रा मध्ये मातीचे नमुने गोळा करण्यात आले. मातीची गुणवत्ता दर्शविणारे काही महत्त्वपूर्ण घटक खालील प्रमाणे आहेत.

- मातीच्या विविध नमुन्यांचा पीएच ७.१९ ते ८.२७ या प्रमाणत आढळून आला.
- विविध नमुन्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात घनता (Bulk Density) याचे प्रमाण १.६६ ते १.८७ ग्राम प्रति क्यूबिक सेंटीमीटर इतके आढळून आले.

३.७ जैव पर्यावरण

अभ्यास क्षेत्रातील दुर्मिळ आणि लुप्तप्राय वनस्पती

आय.यु.सी.एन. रेड लिस्ट हि वनस्पती आणि प्राणी प्रजातींचे जागतिक संरक्षण स्थिती दर्शविणारी जगातील सर्वात व्यापक यादी मानली जाते. यामध्ये विविध प्रजाती आणि उप प्रजाती विलुप्त होण्यामागच्या जोखमांचे मूल्यमापन करण्या करिता या निकषांचा वापर केला जातो. हे निकष जगातील सर्व भूभाग आणि त्यावर उपलब्ध प्रजातींशी संबंधित आहेत. भक्कम वैज्ञानिक पायामुळे, जैव विविधतेची स्थिती दर्शविण्यासाठी आय.यु.सी.एन. रेड लिस्ट हि आधारभूत मार्गदर्शक म्हणून ओळखली जाते. भारतीय वनस्पतीसाठी असलेल्या रेड डाटा बुक आणि जोखीमपूर्ण वॅस्कुलर वनस्पती (आय.यु.सी.एन. २०१०, बी.एस.आय. २००३) मध्ये नामनिर्देशित असलेल्या कोणत्याही दुर्मिळ वनस्पती अभ्यास क्षेत्रामध्ये आढळून आल्या नाहीत.

३.८ सामाजिक-आर्थिक पर्यावरण

१० किमी अभ्यास क्षेत्रातील सामाजिक-जनसांख्यिकीय स्थिती, समुदायांचा कल इत्यादी संदर्भातील महिती प्राथमिक सामाजिक सर्वेक्षण, २०११ सालची जनगणना आणि ग्रामीण निर्देशिका मध्ये उपलब्ध माहितीवरून गोळा करण्यात आली. अभ्यास क्षेत्रातील सामाजिक - आर्थिक स्थितीचा सारांश तक्ता क्र ९ मध्ये दर्शविण्यात आला आहे.

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

तक्ता क्र ९: लोकसंख्येची माहिती

तपशील	० - १० किमी
एकूण लोकसंख्या	३५७६५९
कुटुंबांची संख्या	६७७३९
पुरुष संख्या	१८४९०२
स्त्रिया संख्या	१७२७५७
एस.सी.	४८८३७
एस.टी.	५४७७
% सरासरी कुटुंबांची संख्या	५.२७
% सरासरी स्त्रिया संख्या	४८.३
एकूण साक्षरता	२४५८४३
पुरुष साक्षरता	१३६८०१
स्त्री साक्षरता	१०९०४२

४.० परिणाम कमी करण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना

४.१ हवा प्रदूषण नियंत्रण उपाययोजना

प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष क्रियेमधून निर्माण होणारे हवा प्रदूषण कमी करण्याकरिता खालील उपाययोजना करण्यात येणार आहेत.

- सी.पी.सी.बी. च्या निकषानुसार वायू उत्सर्जनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या धुराड्याची उंची ४५ मीटर (एकूण ४ धुराडे) ठेवली जाईल. त्याच बरोबर डी.जी. सेट च्या धुराड्याची उंची छतापेक्षा ३ मीटर उंच ठेवण्यात येईल.
- धुराड्याची उत्सर्जन पातळी बॅग फिल्टर द्वारे मानक उत्सर्जन पातळी इतकी मर्यादित ठेवली जाईल. ऑनलाइन निरीक्षणाद्वारे धुराड्यातील उत्सर्जनावर नियंत्रण केले जाईल.
- सभोवतालची हवा गुणवत्ता व धुराड्यातील उत्सर्जनाचे प्रमाण यावर नियमितपणे देखरेख ठेवली जाईल. त्याच बरोबर प्रभावी नियंत्रण प्रणालीद्वारे धुराड्यातील उत्सर्जनावर प्रामाणिकपणे नियंत्रण मिळविले जाईल.
- विविध प्रक्रियांमधून नकळत उडणारी धूळ कमी करण्याकरिता पाणी शिंपडले जाईल. त्याच बरोबर प्रकल्प क्षेत्रातील धूळ कमी करणे करिता, प्रकल्प परिसरातील रस्त्यांचे कॉक्रीटकारण केले जाईल.

- v. हवेतील दुषित घटकांचे प्रमाण मर्यादेत आहे किंवा नाही हे तपासण्याकरिता प्रकल्प परिसर व आसपासच्या क्षेत्रामध्ये नियमितपणे हवा गुणवत्ता तपासणी केली जाईल.
- vi. प्रकल्प परिसर व सभोवतालच्या परिसरामध्ये मोठ्या प्रमाणावर वृक्षांची लागवड केली जाईल. जेणेकरून लागवड केलेल्या झाडांमुळे उत्सर्जित प्रदुषकांचे प्रमाण कमी होण्यास मदत होईल.

४.२ पाणी गुणवत्ता व्यवस्थापन

प्रस्तावित प्रकल्पात एकूण २१५ के. एल.डी पाण्याची गरज भासणार आहे. तसेच हा प्रकल्प **"झीरो लिक्विड डिस्चार्ज"** प्रणालीवर आधारित आहे. पाण्याचा मुख्य वापर क्षितीकरण, हरितपट्टा विकास, धूळ दडपविणे आणि इतर घरगुती वापरासाठी होणार आहे. म्हणजे प्रकल्पामधून एक थंबही पाणी सभोवतालच्या परिसरात सोडले जाणार नाही. क्षितीकरण केलेल्या पाण्याचे वेळोवेळी कुलिंग सर्किट मध्ये मोजणी केली जाईल तर घरगुती वापराचे सांडपाणी सेप्टिक टँक आणि सोकपिट मध्ये सोडण्यात येईल. घरगुती वापराचे १६ के एल डी सांडपाणी २० के एल डी क्षमता असलेल्या मूव्हिंग बेड बायोफिलम रिएक्टर (MBBR) द्वारे प्रक्रिया करून ते हरितपट्टा विकसित करण्यासाठी वापरात आणले जाईल. सांडपाण्यावर योग्य प्रक्रिया करून दुषित पाणी वृक्ष लागवडीकरिता वापरले जाईल.

४.३ ध्वनी प्रदूषण नियंत्रण

विविध औद्योगिक प्रक्रीयामुळे काही प्रमाणात ध्वनी प्रदूषण निर्माण होते. प्रकल्प परिक्षेत्रातील ध्वनी पातळी वर नमूद समीकरणा द्वारे मोजण्यात येईल कुठल्याही क्षीणन घटकांशिवाय ध्वनी पातळी ६० डेसिबल पेक्षा कमी राहणे अपेक्षित आहे. या ध्वनीवर योग्य देखभाल व योग्य तंत्रज्ञानाचा वापर करून नियंत्रण मिळविले जाईल.

- i. वेळोवेळी विविध यंत्रांची देखभाल व तेलपाणी केले जाईल.
- ii. टर्बाइन व डी.जी. सेट ला ध्वनी रोधक आवरण बसविले जाईल.
- iii. प्रकल्पसभोवताली हरित पट्ट्यांचा विकास केला जाईल जेणेकरून प्रकल्पामधील विविध प्रक्रिया व वाहतूक या मुळे निर्माण होणाऱ्या आवाजाला रोधक म्हणून हि वृक्ष कार्य करतील.

४.४ हरित पट्टा निर्मिती व वृक्षारोपण

प्रकल्पा करिता उपलब्ध एकूण जमिनीपैकी जवळ जवळ ३३% जानिनीवर वृक्षांची लागवड करून हरित पट्ट्याची निर्मिती केली जाईल.

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मँगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मँगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

४.५ घन कचरा आणि घातक कचरा निर्मिती आणि व्यवस्थापन

अ. क्र	तपशील	एकूण प्रमाण
१	इंडक्शन फर्नेस स्लॅग	१७३२५ टीपीए
२	बुडलेल्या विद्युत चाप भट्टी	८२५० टीपीए
३	वापरलेले आणि वेस्ट तेल	३.० के एल प्रतिवर्ष

प्रक्रिया केलेला स्लॅग हे सखल भाग भरण्यासाठी वापरले जाईल तसेच इतर वापरासाठी वीट कारखाने, सिमेंट कारखाने आणि काही प्रमाणात फाऊंड्री उद्योगास पुरविले जाईल.

४.६ पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

खालील तक्ता क्र १० मध्ये पर्यावरण व्यवस्थापन योजना व त्याकरिता लागणाऱ्या खर्चाचा तपशील देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र १०: ई.एम.पी. बजेट

अ.न.	तपशील	भांडवली खर्च (करोड)	आवर्ती खर्च प्रति वर्ष (लाख)
१	हवा प्रदूषण नियंत्रण	१०.५	२०
२.	पाणी प्रदूषण नियंत्रण	०.७५	१५
३.	ध्वनी प्रदूषण नियंत्रण	१.५	५
४	पर्यावरणीय निरीक्षण व व्यवस्थापन	०.५	१५
५	व्यावसायिक आरोग्य	०.५	१५
६	हरित पट्टा निर्मिती	०.५	५
७	सुरक्षा व्यवस्थापन	०.७५	५
८	प्रयोगशाळा व रसायण	०	५
	एकूण	१५.०	८५

४.७ सामुदायिक पर्यावरणीय जबाबदारी

सी.ई.आर. जबाबदारी पार पाडण्याकरिता एस.आर.जे.पी.एल. ने एकूण १.५ कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे, दि. १ मे २०१८ रोजीच्या एम.ओ.ई.एफ.सी.सी. ओ.एम. नुसार अतिरिक्त भांडवली खर्चाच्या २.०% प्रमाणे सी.ई.आर. ची गणना केली जाते. सार्वजनिक सुनावणी दरम्यान आसपासच्या परिसरातील ग्रामस्थांकडून प्राप्त गरजांनुसार विविध मागण्या मांडण्यात आल्या व त्यानुसार प्रस्तावकर्त्याने त्या मान्य केल्या आहेत. वरील सर्व प्रक्रिया, परवानगी मिळालेल्या तारखेपासून २४ महिन्यांच्या आत पूर्ण केल्या जातील.

मे. एस आर जे पित्ती स्टील प्रा. लि. यांचे प्रस्तावित स्टील प्रकल्पातून एम.एस.बिलेट्स/अलॉय बिलेट्स- ६,००,००० टन प्रति वर्ष , टी.एम.टी. बार- ६,००,००० टन प्रति वर्ष, फेरो मॅंगनीझ - १२८०० टन प्रति वर्ष व सिलिको मॅंगनीझ - ९५०० टन प्रति वर्ष उत्पादन घेणे, गट. नं. ५९ आणि ६३, गाव-दरेगाव, भाग-२, अतिरिक्त एमआयडीसी जवळ, जालना, महाराष्ट्र.

५.० निष्कर्ष

वर नमूद केल्या प्रमाणे, प्रकल्पामुळे पर्यावरणावर कोणतेही महत्वपूर्ण परिणाम उद्भवणार नाही. कारण प्रदूषक नियंत्रण करण्याकरिता आधुनिक उपकरणांचा वापर करून प्रदूषकांचे प्रमाण परवानगी असलेल्या मर्यादेत ठेवले जाईल. विविध आधुनिक यंत्राबरोबरच परिसरात विकसित केल्या जाणाऱ्या हरित पट्यामुळे प्रदूषणावर नियंत्रण ठेवण्यास मदत होईल.
